

3. Рабінець М. Законодавче забезпечення виборів та референдумів в Україні // Юридичний вісник України. – 2007. -№1. –с.6-7.

4. Склярова Н. Формування та використання коштів виборчих фондів політичних партій, виборчих блоків політичних партій-суб'єктів виборчого процесу з виборів народних депутатів України 26 березня 2006 року. // Вибори та демократія.-2006.-№2(8).-с.11-20.

ДОСУДОВЕ СЛІДСТВО: СУЧАСНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Доп. - Ключова А., Ю-42

Наук. кер. - ст. викл. Курдес О.Л.

Однією із важливих і непростих проблем сучасної науки кримінального процесу і законотворців, є проблема реформування діяльності органів досудового розслідування. **Актуальність** даної теми полягає у нагальній необхідності розробки науково-обґрунтованих пропозицій щодо реформування системи органів досудового слідства з метою підвищення ефективності розслідування та попередження злочинів в сучасних умовах.

Основною метою даної статті є формулювання теоретичної системи знань про створення та подальший розвиток системи органів досудового слідства на основі комплексного історичного та правового аналізу її структурної побудови та функцій.

Останнім часом у широких колах законотворців, управлінців, юристів-практиків, зокрема працівників правоохоронних органів, науковців-правників, відбуваються широкі дискусії з приводу напрямів та змісту реформування системи органів досудового слідства як складової державного апарату кримінально-процесуальної юрисдикції. Питання дізнання та досудового слідства в Україні були розглянуті такими вченими як Губар С.В., Гуляев А.П., Баулін О.І., Галаган І.С., Горницький, Кучинська О.П., Макогон Є. М., Туменко О.Т., Тертишник В.М., Шумило М. Є. та ін.

На погляд Макогон Є. М., у чинному українському кримінальному судочинстві, це найбільш вразлива для порушення прав людини і громадянина частина процесу. Водночас, вона є найменш ефективною, нераціональною і неорганізованою діяльністю, яка складається із відносно ненадійних елементів, оскільки в ній відсутні наукові основи функціональної побудови.[1, с. 17]

Проблеми досудового слідства в силу їхнього великого практичного значення завжди перебували в центрі уваги процесуалістів. За замислом авторів судової реформи під час розробки нового кримінально-процесуального законодавства акцент робився скоріше на судове, ніж на досудове провадження. Актуальність і гострота численних складних проблем у ході здійснення слідчої діяльності викликають в наш час напружену дискусію про те, яким бути на сучасному етапі українському досудовому слідстві.

Ст. 114 КПК визначає повноваження слідчого. Слідчий є процесуально самостійним суб'єктом у кримінальному процесі. Він провадить досудове слідство в кримінальних справах. Слідчий апарат існує в органах прокуратури, в органах внутрішніх справ, в органах безпеки і в податковій міліції.

Слідчий зобов'язаний вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин справи, вирішення завдань кримінального судочинства, виявити як викриваючі, так і виправдовуючі обвинуваченого, а також пом'якшуючі та обтяжуючі його відповідальність обставини

Туменко О. Т. вважає, що існуюча процедура досудового слідства зберігає притаманні тоталітарному режиму риси відомчого та прокурорського розслідування і не дає можливості ефективно захистити права учасників судочинства, вжити належних заходів з притягнення до кримінальної відповідальності винних у вчиненні злочинів осіб та уникнути безспідставного притягнення до неї невинних.[2, с. 21]

Останнім часом стан криміногенної обстановки в Україні викликає серйозне занепокоєння серед широких кіл

громадськості і працівників державних органів усіх гілок влади. Не знижуються темпи зростання тяжких злочинів, вчинюваних проти громадян, держави і правоохоронних органів.

Заходи, які вживаються правоохоронними органами, не завжди є адекватними, цілеспрямованими діям злочинців.

За таких справ виникає потреба у здійсненні загальнодержавних заходів, спрямованих на вдосконалення різних галузей права, у тому числі кримінально-процесуального законодавства, правового забезпечення діяльності правоохоронних органів, насамперед досудового слідства.

Прокурорсько-слідча і судова статистика, правозастосовна практика свідчать про тенденцію до збільшення кількості справ, які повертаються судами на додаткове розслідування. Серед причин цього можна вказати на низьку якість досудового слідства, недостатній рівень фахової підготовки слідчих.

Шумило М.Є. у своїй статті «Проблеми реформування досудового розслідування» зазначає, що у чинному Кримінально-процесуальному законодавстві простежується дисбаланс прав учасників процесу. Так права підозрюваного, обвинуваченого і захисника чітко закріплені і гарантовані. Діяльність же слідчого і дізнавача обмежена жорсткими рамками. Саме з цієї причини необхідно прийняти Закон України «Про статус та процесуальні і соціальні гарантії слідчих України» (проект Закону від 8 вересня 2003 року схвалений в першому читанні), в якому більш чітко закріпити його процесуальне положення і передбачити систему відповідних гарантій, його діяльності. За чинним КПК, слідчий не захищений ні перед прокурором, ні перед судом. Об'єктом прокурорського нагляду повинна стати не діяльність слідчого взагалі, а законність його процесуальних дій і прийнятих ним рішень. Виклик слідчого до суду і його допит в судовому засіданні є не що інше, як посягання на його процесуальну незалежність, тому що суд і учасники судового розгляду прагнуть при цьому з'ясувати мотиви, якими керувався слідчий в своїх діях, та інші обставини, що вплинули на його внутрішнє переконання. Відтак слідчий повинен давати показання щодо

себе і виправдовувати свої дії і рішення. Саме тому в КПК України слід ввести норму, яка б забороняла допит слідчого як свідка у справі, яку він розслідував. Слідчий не повинен звітуватись перед підсудним, його захисником про роботу, яку він провів у справі, відповідати на запитання підсудного, його захисника, потерпілого, законного представника та інших учасників процесу. Слідчий зібрав докази на підставі закону, дав їм оцінку і надав ці докази суду. Обґрунтованість висновків слідчого перевірів прокурор перед тим, як скерувати справу до суду. Питання довіри до слідчого не можуть обговорюватись і вирішуватись у рамках його допиту як свідка у справі, яку він розслідував як посадова особа і учасник процесу зі сторони обвинувачення.[3, с. 12]

Чинний КПК закріплює рівність сторін обвинувачення і захисту перед судом та принцип змагальності. Про яку рівність прав може йти мова, якщо допит в якості свідка, захисника прямо заборонений законом (ст.69 КПК), а допит слідчого в якості свідка набрав поширеного явища.

У зв'язку з цим необхідно в ст.69 КПК внести зміни - перелік вказаних там осіб доповнити представниками сторони обвинувачення, які здійснювали збір доказів чи підтримували обвинувачення в суді. Тоді можна буде вести мову про рівність сторін обвинувачення та захисту в кримінальному процесі. В законі потрібно передбачити заходи впливу, які вправі застосувати слідчий до порушників порядку в процесі проведення слідчих дій, їх відповідальність у вигляді штрафів за злісне ухилення від явки на виклик слідчого і за відмову від виконання своїх процесуальних обов'язків як особи, участь якої в проведенні слідчої дії є обов'язковою.

На часі вирішення питання про удосконалення існуючих форм і методів прокурорського нагляду за слідчою діяльністю і з цією метою слід запровадити механізм відстоювання слідчим у судовому порядку своїх прав за незалежну оцінку доказів, на розслідування прийнятої до свого провадження кримінальної справи і прийняття у ній процесуальних рішень.

Баулін О. І. вважає, що з метою подальшого вдосконалення слідчої роботи і підвищення її ефективності необхідно законом також визначити професійні вимоги до слідчого, оскільки процесуальна самостійність і незалежність слідчих повинна забезпечуватись і їхніми особистими якостями.[4, с.19] В кримінальному процесі слідчий є однією з важливих фігур, тому за своєю кваліфікацією, рівнем освіти, діловими і моральними якостями він повинен знаходитись поряд з прокурором, суддею, адвокатом. Саме встановлення таких жорстких вимог до слідчих позитивно вплине на якість досудового слідства і популярність професії слідчого. Слідчі підрозділи повинні займатись розслідуванням, як правило, тяжких злочинів, а всі інші необхідно передати органам дізнання. Саме це повинно позитивно вплинути на високу якість слідства особливо, коли розслідуються злочини з підвищеною суспільною небезпекою.

Відомо, що результати роботи слідчого в розкритті і розслідуванні злочинів значною мірою залежать від правильної взаємодії з органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. На жаль, процесуальні аспекти такої взаємодії в законодавчому плані відпрацьовані недостатньо. Необхідно доповнити статтю 114 КПК положеннями про те, що взаємодію організовує і спрямовує слідчий, якому належить виняткове право на вибір конкретних форм взаємодії як процесуального, так і не процесуального характеру. Форми такої взаємодії реалізуються не тільки за ініціативою, а й під безпосереднім контролем слідчого.

Отже, є нагальна потреба надати слідчому також право на дачу органу дізнання вказівок про виконання конкретних оперативно-розшукових заходів, які він вважає за доцільне провести у конкретній слідчій ситуації.

На практиці органи дізнання не знайомлять слідчого з усіма оперативними матеріалами, зібраними в кримінальній справі, яка знаходиться в провадженні у слідчого. Таке положення не може вважатися правильним, оскільки воно пов'язане із втратою значного обсягу інформації, яка могла би бути корисною для слідчого. Деталі, які оперативні працівники вважають не

суттєвими для слідчого, що досконало знає кримінальну справу, можуть бути досить важливими. Крім того, без ознайомлення з первинними матеріалами слідчому важко зробити в повному обсязі висновки про те, чи правильно формально проведено оперативно-розшукові заходи, особливо, коли йдеться про відсутність позитивного результату, а також чи вживалися такі заходи взагалі. Саме тому на мій погляд, у кримінально-процесуальному законодавстві слід закріпити право слідчого на безпосереднє ознайомлення з усіма оперативними матеріалами, зібраними органами дізнання в кримінальній справі, яку він розслідує.

Слідча робота дає кінцеві результати при забезпеченні режиму обмеженої гласності. У разі порушення таємниці слідства вона стає безрезультативною і непотрібною, тобто втрачає всякий сенс. Ось чому велика кількість багатоепізодних і перспективних кримінальних справ про організовані злочинні угруповання, про вбивства на замовлення останніми роками не були доведені до суду. Вирішення питання про співвідношення гласності та конфіденційності (таємниці) слідства вимагає об'єднання спеціальних зусиль законодавця, вчених і практичних працівників.

15 березня 2005 року Президент України видав розпорядження за N 782/2005-рп "Про робочу групу з розроблення концепції утворення та організації діяльності Національного бюро розслідувань України", яким створена відповідна робоча група. Як зазначає Тертишник В. М., реалізація ідей правової держави у сфері правосуддя вимагає чіткого розподілу влади (законодавча, виконавча, судова), неухильного дотримання принципів об'єктивності, неупередженості, процесуальної самостійності і незалежності слідчого. Створення НБР може стати першим і важливим кроком у цьому напрямку. Розслідування є однією з форм державної діяльності. Вона не може належити до виконавчої влади, бо направлена на встановлення істини у сфері судочинства і нерозривно пов'язана з правосуддям та діяльністю судової влади.[5, с. 8]

Час вимагає відокремлення адміністративно-розпорядчих повноважень від функції розслідування та прокурорського нагляду і процесуального контролю.

Отже, вирішення цих та інших проблем на законодавчому рівні сприятиме значному покращенню досудового слідства, а це своєю чергою позитивно вплине на ефективність слідчої роботи. Необхідно використати всі можливості для його подальшого зміцнення та удосконалення.

Література:

1. Макогон Є. Слідчі прокуратури у контексті реформування органів досудового слідства в Україні. // Юридичний журнал України. – 2002р. - №3.
2. Туменко О. Слідчий «на розшук чи на розсуд»? // Право України. – 2001р. - № 5.
3. Шумило М. Є. Проблеми реформування досудового розслідування. // Юридичний вісник України. – 2005р. - №12.
4. Баулін О. До встановлення правового інституту процесуальної незалежності слідчого // Право України. – 1997р. - №7.
5. Тертишник В. Розшукується слідчий. // Урядовий кур'єр. – 2006р. - №7.

ТРУДОВИЙ ДОГОВІР ТА ДОГОВІР ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ПРАЦЕЮ

Доп. - Півень Л., Варламова Л., Ю-51
Наук.кер. - ст. викл. Чередниченко Н.В.

Мета: Ця стаття має на меті показати відмінність між цивільно-правовими договорами та трудовим договором, які укладаються між суб'єктами трудових правовідносин з метою їх врегулювання.

Актуальність : дана стаття на сучасному етапі розвитку суспільства є актуальною і доцільною як в трудових, так і в цивільних відносинах.